

Credo, quia absurdum... —

Výrok, který se opírá o Tertulianova slova o mrtvém Ježíši Kristu (*De carne Christi*, kap. 5, CSEL sv. 70, s. 200): *Et mortuus est Dei filius; credibile est, quia ineptum est. Et sepultus resurrexit; certum est, quia impossibile.* A zemřel syn Boží; je to uvěřitelné, protože je to nesmyslné. A pohřben vstal z mrtvých; je to jisté, poněvadž je to nemožné.

I

O Vladimíru Holanovi se někdy mluví jako o básníku monotematickém. Je to nedorozumění. Lze-li pro něho užít pojmu monos, pak ve spojení s jiným adjektivem: Holanův umělecký vývoj od jeho druhé knihy *Triumf smrti* (1930), již datoval své zrození básníka (prvotině *Blouznivý vějíř*, kteráž vyšla koncem roku 1926, říkal Bláznivý vějíř, i v něm, přes veškerou inspiraci dekadentně symbolistní a metodou blízkou poetismu, lze pohodlně najít příštítého Holana), až po poslední básně z roku 1977 je monolitičtější – hledáním vlastního místa v poezii i v životě – je jmenovatel jeho básnické pouti, jeho tvůrčího i lidského údělu, napjatý jako tětna luku mezi básní *Modlitba*, uzavírající jeho třetí knihu, sbírku „lyriky“ nazvanou *Vanutí nou z poslední básní* nazvanou *Umění* (*Propast propasti*, s. 457).

Modlitba

Ne, nech mne, děsím se, že k víčku tajemství
měl bych se okem stát,
kde nejsou sebou už, tam proroci jsou tví –
mne nechej vát, jen vát.

Ne, nech mne, děsím se, že k lyře tajemství
měl bych se rukou stát,

Credo, quia absurdum... —

kde přilíš sebou jsi, tam básníci jsou tví –
mne nechej vát, jen vát.

Kde ale v životě hledáš svou dětskou pít
a chceš se teprve stát –
mezi dva cedry touhy mé zavěš mne jako síť,
bych tě moh kolébat.

Umění

Škoda že půjdeme do dálky,
ale až v budoucnosti!
Škoda že je to tak daleko,
totiž právě zde a teď!
Život je dobře čitelné tajemství.
Dobře že neumíme číst.

Jeden z dalších výmluvných stupňů na této pouti za tajemstvím vyslovil Holan 20. 11. 1949 ve verších nazvaných *Jeskyňě slov* (*Lamento*, s. 113):

Ne bezrestně vstupuje jinoch se světlem
do jeskyňě slov... Odvážný, sotva tuší,
kde se to octl... Mládí, i když třeptá,
neví, cože je bolest... Předčasně mistrůvský,
uprchne, aniž vkročil,
a vymluví se na neploleté století...

Jeskyňě slov!...
Jen skutečný básník a na vlastní vrub
v ní prošel křídla a to,
jak je navracet zemske tíži
a neublížit oně, která přitahuje zem...

Jeskyňě slov! Jen skutečný básník
se vrací z jejího mlčení,
aby, už stár, našel plačící dítě,
odložené světem na její práh...

Řečeno jinak: Celá Holanova tvorba je „dobýváním opravdovosti a hledáním pravých, spolehlivých, obecných souhvězdí pro unavené, ponížené a zrazené plavce v rozbouraném a neklidném moři soudobých dějin“ (Pavel Želivan, *Bílá kniha na púhony svědomí*, Proměny, roč. 4, č. 1, leden 1967, s. 28).